

Княжа Україна

Олександр Олесь

ОЗНАЙОМЧИЙ ФРАГМЕНТ

© Видавництво «Богдан». Усі права застережено.

Фрагмент надано для ознайомлення. Повна книжка — nashaknyga.com.ua

Олександр Олесь

Княжа Україна

Збірка

Олександр Олесь (справжнє прізвище — Кандиба) поетичний цикл “Княжа Україна” написав у 1920 р. в еміграції, присвятивши його подіям доби Київської Русі та Галицько-Волинського князівства. Та з різних причин збірку не було опубліковано. І лише в 1930 р. у Львові вона вперше побачила світ. Автор у віршованій формі оспівує славу історію українського народу IX–XIII століть та розкриває героїку тих часів.

ЗАСПІВ

Заспіваю вам не пісню

Про стару старовину,

Розкажу я вам не казку,

А бувальщину одну.

Розкажу вам про минуле,

Що вже мохом поросло,

Що, нащадками забуте,

За водою поплило.

Перед вами стародавні

Пройдуть хвилями часи,

Із могил до вас озвуться

Наших предків голоси.

Наших предків, що блукали

По страховищах-лісах,

Що з природою змагались

Тільки з вірою в серцях.

Ах, тоді була живою

Вся природа навкруги

І людину оточали

Духи – друзі й вороги.

У часи ті Бог великий
Не ховався в небесній мглі,
А усі боги родились
І вмирали на землі.
Рано вдосвіта на сході
Прокидався ясний Дажбог
І ходив-блукав до ночі
Синім степом без дорог.
По зелених пишних луках
Волос пас овець гладких,
Грів їх вовною м'якою,
Одганяв вовків від них.
Над дрімучими лісами,
По пустелі степовій
Бог Стрибог літав на крилах,
Грав на кобзі золотій.
Бог Перун на чорних хмарах
Вічно землю об'їздив,
Часом плакав, як дитина,
Часом сурмами будив.
Часом гнівом його серце
Наливалось, як огнем:
Левом він ревів з-під неба
І погрожував мечем.
А в річках жили русалки,
Хапуни-водяники,
Лісовик свистів у лісі
І сміялися мавки.
Треба добре було знати
Душі всіх богів земних,
То коритись, то змагатись,

То просити ласки в них.
І змагалася людина,
І вперед невинно йшла,
Де ясним промінням-цвітом
Дивна папороть цвіла...
...Заспіваю нам не пісню
Про стару старовину,
Розкажу я вам не казку,
А бувальщину одну.
Розкажу вам, як на горах
Славний Київ наш постав,
Як він жив і розвивався,
Як столицею він став.
Хто й коли у нього княжив
І в який ходив поход,
Хто боровсь за Україну,
За державність, за народ.
Розкажу вам, як боролись
Наші прадіди колись,
Як за щастя України
Ріки крові розлились.
Розкажу, чому і досі
Чути стогони її
І чому так довго в хмарах
Сонце рідної землі...
Заспіваю вам не пісню
Про стару старовину,
Розкажу я вам не казку,
А бувальщину одну.
УКРАЇНА В СТАРОВИНУ
Ліс густий, дрімучий, темний,

Споконвічний ліс росте,
Не проб'ється навіть сонце
Крізь гілля його густе.
Велетенські граби, вільхи,
Сосни, явори, дуби
Раз в століття полягають
Після віку боротьби.
Де родились, там вмирають,
Обертаються у тлінь,
На могилах виростає
Ряд наступних поколінь.
По лісах шумлять потоки,
Смарагдові від трави,
Розпливаючись то в багна,
То в озера, то в стави.
По річках, озерах, багнах
Вічний галас, вічний спів,
Крик гусей, качок і чапель,
Зойк чайок і журавлів.
Лебедині білі зграї
В небі хмарами летять,
Навкруги орлині крила
Гучно, хижо лопотять.
Над струмком спинився олень,
Прислухається, тремтить,
Десь почув непевний шелест
І зникає через мить.
То ведмідь ішов напиться,
Остудитися в воді,
То збирають під дубами
Чорні вепри жолуді.

По лісах блукали кози,
Тури, олені, вовки,
Кабани, ведмеді, лосі,
Рисі, зубри, борсуки.
Не стихав до ночі галас,
Дикий рев і ніжний спів...
Все кругом жило, змагалось,
Ліс дивився і шумів.
По лісах дрімучих, темних,
З луком пращур наш ішов,
З рисем, лосем і ведмедем
Він боровся і боров.
Здобував він теплі хутра,
М'ясо, шкуру на свій дах,
Часом сам роздертий падав
З серцем звіра у руках...
А на півдні за лісами
Колихалось море трав:
То над степом буйний вітер
На шовкових струнах грав.
Степ широкий, степ безмежний,
Де початок, де твій край?!
Коли сам Стрибог не знає —
У Дажбога поспитай.
В день ясний горіло сонце,
Нерухомо вітер спав,
Нерухомо в мертвій тиші
Степ незайманий стояв.
В бурю він шумів, як море,
І ховався в сизій млі,
Полохливо буйні трави

Припадали до землі.
А зимою умирав він,
Спав під килимом снігів...
Тихо, пусто... Тільки чути
Десь сумне виття вовків.
Та часами прогуркочуть
Диких коней табуни;
Наче вихори, здійснюють
Білу куряву вони.

.....

На лісах дрімучих, темних,
На незайманих степах
Спочивала Україна
В золотих, дитячих снах.
НАШІ ПРЕДКИ – СЛОВ'ЯНИ
Над озерами, річками,
На полянах лісових,
На стрімких високих горах,
На просторах степових, —
Де лише сіріє стежка
Або вкрився збіжжям лан,
Скрізь розкидались оселі
Наших прадідів слов'ян.
Оселялись цілим родом:
Що людина, як одна?!
Кревні люди — рід складали,
Кревні роди — племена.
Наймудріший і найстарший
Цілим родом керував,
Видавав щодня накази,
Правив, милував, карав.

Кожне плем'я мало князя,
Князь судив, водив на бій,
Першим був він у відвазі
І у мудрості своїй.
А коли ставав нездатним
До ладу і боротьби,
Віче іншого на князя
Вибирало без журби.
На річках, високих горах,
Серед багон і болот
Городи, міцні твердині
Будував собі народ.
Коли ворог йшов війною,
Метушилось все, як рій,
Замикалися ворота,
Починався лютий бій.
Бились, кидали каміння,
Крізь баркан окріп лили,
Попіл сипали у очі,
Гострі кидали коли...
...Ось і ворога відбито.
Все минуло: гнів і жах...
Кревні плачуть над борцями,
Що звалилися в боях.
І дають їм у могилу
Зброю, вбрання і харчі,
Щоб вони не знали лиха,
На тім світі живучи.
На сумних могилах тужать
І справляють тризну там
І несуть на сизі гори

Жертви праведним богам.
Але все поволі, тихо
Тоне в річці забуття,
І на березі зеленім
Квітне радісне життя...
На луці палає ватра,
На луці їдуть танки'.
Тут в вінках цвітуть дівчата,
Там співають парубки.
В цю таємну ніч Купала
В лісі папороть цвіте,
Розцвітає, обсипає
Цвіт-проміння золоте.
Промовляє звір до звіра.
Хто підслуха мову їх,
Хто у лісі найде квітку —
Найде скарбів цілий міх.
А пісні все далі ллються,
Вже поблідли і зірки,
А ще огнища палають
І мережаться танки'.
На кийки стоять схилившись
Бородаті віщунки
І розказують, що буде
І з якої сторони.
Роздають недужим зілля,
Щось шепочуть і плюють...
Сих водою напувають,
Тим камінчики дають.
І здається, з лісу вийшов
На узлісся Лісовик.

Став, заслухавсь, задивився...
Стрепенувсь і знову зник.
І здається, щойно бігли
Тут русалки польові
І розсипали зі сміхом
Самоцвіти по траві.
Але схід зайнявся сонцем,
Хмари в золоті, в огні...
І самотньо одцвітають
Зблідлі ватри вдалині.
ПОЧАТКИ КИЄВА
Над Дніпром широким, вільним,
Де луги й степи цвіли,
Наші прадіди поляни
Оселились і жили.
Хлібороб робив у полі,
Пас пастух корів, овець,
З луком, з стрілами гнучкими
По лісах ходив ловець.
Пишно квітла Україна,
Повна всякого добра.
Як в раю, жили поляни
Понад хвилями Дніпра.
Все своє вони любили,
Шанували і чуже,
Хай, мовляв, Перун і Волос
Всіх від лиха стереже.
А коли сусід лінивий
Заздрив силі багача,
Вміли наші показати
Обосічного меча.

І віки нога ворожа
Не ступала на наш лан.
Всі сусіди шанували

• • •

Далі — у повній книжці «Княжа Україна».
nashaknyga.com.ua